

דופן עקומה:
(מסכת סוכה שיעור ט)

.1

גמרא ד. מ"היתה גבוהה מעשרים ובנה בה" עד "היתה פחותה"
רש"י ד. ד"ה "פחות מד"
רש"י יז. ד"ה "אם יש"
תוספות הרא"ש ד. ד"ה "מן הצד"
ר"ן ב. בדפי הרי"ף ד"ה "פחות מד"א" עד "ולפי שטה זו הדבר"
רמב"ם סוכה ה:יד, וגם ד:יד עד "בנה בה עמוד"
ר"ן ב. בדפי הרי"ף ד"ה "פחות מד"א" מ"ולפי שטה זו הדבר" עד "ולפי שטה זו גם"

(א) נכרות לה: פסחים
מד. א. (ב) מיעוץ עמ:
אהלות טע"ו מ"ח
(ג) [תוספתא] דלהלות
טע"ו היה מיעוץ עמ.
(ד) לקמן ע.

גליון הש"ס

תרו"ה ר"ה הוציין ובי'
מצאנו בחרי סכך כשר.
ע"י לקמן דף ט ט"ג מוס'
ד"ה ה"ה קא מתפרק:

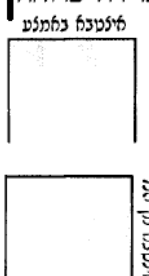
מוסף רש"י

בית. שנתמלא מת מנוט
ומלאו עפר או לרבות
ויטלו מנוט והו' טומאה
לרוב שאין לה אהל
למטה וזקקת ועולה עד
לקרקע והמחיל על הגג
עמא וכל טומאה שזל
לה אהל טעם זקקת
ועולה עד הקרקע דלמחר
נכרית נפק מ' שמו
וערוץ עמ. לא ביטלו
לא. נטל ואין טומאה
זקקת למטה מן הגג.
שיש לה אהל לעמא
(שם ע"ט.) תבן ואין
עמיד לפנותו. מלאויה
תבן והעין את שזל נרין
לו מל מוס' לא ביטלו
נמי. הרי הוא כעפר
סח. כעפר שאין את
ידיעין אם עמיד לפנותו
א"ל. דקמיה עמל.
עפר ועמיד לפנותו.
ידיעין את שיטתו דלא
סמחא הוא. הרי הוא
כסח. תבן. שאין את
ידיעין אם יטלו את לאו.
דסמחא על נטיל (שם).
בית שנפחת וסוכ' על
גביו. נגז נפחת חלמט
רחוק מן הדפנות לכל ז'
וסיך על הפחת חלמט
ומלא מקרה הית. שיהא
פסולה משום תשעה ולא
מן הפסח. מוסקת בין
דפנת למטה סוכ' ד"א
מן הכולל לסיכור ד"א
פסולה. דלרבי אמות
לא לחמר למטה סוכ' ד"א
דופן עוקמת. אבל פסחת
כשרה הלכה למטה פסחי
ואין מקרה הית כאלו
היא הדופן שעוקת מעלה
ואין כאן סכך פסול לפסול
הסוכה ולא י"ן פסח זה
(לקמן י"ז.)

רבינו חננאל

א"ע דביטול לא הו'
מיעוט. בטלה דעתו אצל
כל אדם שאין אדם נותן
במקום עפר ואבנים. כ"ס
וסתתו. תבן וביטול הו'
מיעוט וכל סכך עפר
וביטול. נבון שהסכך
שלא ליטלו משום לרבות.
תבן ואין עמיד לפנותו
ועפר סח. מחלוקת ר'
יוסי ורבנן. לר' יוסי בטל
לרבנן לא בטל. דתנן
בית שמילאו עפר וניא:
תבן או צרורות וביטול.
דידיקן מינה מרקתין
וביטולן מכלל שאם לא
ביטלו מפורש אלא בסח
אין מבוטלים. ותני עלה.
ר' יוסי אומר תבן ואין
עמיד לפנותו. הרי הוא
כעפר סח וביטול. הרי הוא
עמיד לפנותו. הרי הוא
כסח. תבן ולא ביטול.
ש"מ תבן ואין עמיד
לפנותו לתנא דרין וכן
בטל. לר' יוסי בטל. וכן
עפר סח לר' יוסי בטל.
לתנא דרין קמתי צרורות

ואע"ג דביטולו. לכל שבעה בטלה דעתו אלל כל אדם ואין ביטולו
ביטול: **סכך וביטול.** צפוי לשבעה: **סכך ואין עמיד לפנותו.** ולא
יטכר לפנותו כל ימי החג ומיהו לא בטלו ממש צפוי: או עפר.
נתן לו סחך ואין ידוע אם עמיד לפנותו אם לאו: **מחלוקת ר' יוסי**
כו'. וכן עפר ואין עמיד לפנותו יש
בו מחלוקת דביטול לר' יוסי מסתמא
ואפי' לא בטלו צפוי ולרבנן לא בטלו.
והא דנקט עפר סחך משום כמו
דר' יוסי דאפי' סחך דלא ידע אי
עמיד לפנותו או לא אמר דביטול אלל
נתן ראו לכהמה ולהסקה או לטיט
הלך סממיה לא בטלו אפילו לרבי
יוסי: הכי גרסינן **בית שמילאו סכך**
או לרורות וביטולו. ולענין אהלות
תנן דטומאה שיש לה אהל חלל טפח
אינה זקקת למעלה מן הגג אלל
טומאה לרובה שאין לה חלל טפח
הימנה לגג שבעה עד לקרקע
טמא זקקת ולהסקה או הלכה למטה
מטיי. והלכך צ"ל שיש בו מ"ה או
כית מן המ"ה ומילאויה תבן או
לרורות וביטולו הויין לרובה זקקת
אלל לא ביטול הו' כמאן דפנייה וש'
לה חלל: **סכך ואין עמיד לפנותו הרי**
הוא כסחך עפר וביטול. ופליג בין
אחבן בין אלרורות לרורות היינו
עפר וקאמר ת"ק דלרין ביטול ואל'
ר' יוסי תבן אם ידוע שאינו עמיד
לפנותו הרי הוא בטל מלאו ורורות
אפי' סמחא דלא ידע אי עמיד
לפנותו אי לא מסתמא בטל אלל א"כ
ידוע דעמיד לפנותו דהיא הו' כסחך
עפר ולא בטיל. אלא דתבן וביטולו
תבן וביטולו כולו מודו דביטול תבן
סחך ועפר ועמיד לפנותו דכולי עלמא
לא בטיל תבן ואין עמיד לפנותו ועפר
כיוצא בו או אפי' עפר סחך מחלוקת
דלרבי יוסי נטיל: וסוין. של סכך
ראשיהן התלוין: אם ללפס. של
אותם הויין מרובה מחמתם אי הו'
דמנין עשירי מן ולמטה: **כשרה.**
אבי למימר. דכי היכי דבגובה
לא ממעטי להכשיר היכא שחמתן
מרובה מאלתן דנמוכה נמי לא
ממעטי לפסול ואם חמתן מרובה
מאלתן כשרה: **דופן האמנטי.**

ואע"ג דבבטלה דעתו אצל כל אדם. לא דמי לרנתי דפ'
חלון (עירובין דף עט.) דליכא למאן דלמחר דאפילו ארנתי
מנטל ארנתי: **בית שמילאויה תבן או צרורות וביטולו כ"ס.**
היא הגירסא בכל הספרים כאלן וצפרק חלון (דף ע"ג ע"ה): **דמייח לה**
אמנטינו דמריך דתבן שמי לרורות
מלא קש או תבן מערבין שנים ואין
מערבין אחד מלא עפר או מלא
לרורות מערבין אחד ואין מערבין
שנים והיא משנה במסכת אהלות
טע"ו ולא כתב שם תבן אלל עפר
או לרורות ושנים דמייח לה הכא
ובעירובין אמנן טעו להגיה הספרים
תבן במקום עפר ולא גרסינן נמי
במסכת אהלות וביטולו בטל אלל
טומאה זקקת ועולה טומאה זקקת
ויורדת והיא היא דלא כהא מילא
אלל שדך הש"ס לקנך משניות של
סדר טהרות כשמציאם ואין [לומר]
דך דמייח [הכא] צרימא היו
דאין לו להביא מן הכרימא כיון
שיכול להביא מן המשנה חיה לשון
המשנה בית שמילאויה עפר או לרורות
וביטולו וכן כרי של תבואה וגל של
לרורות אפי' כגלו של עין אפילו
טומאה נזד הכלים טומאה זקקת
ועולה זקקת ויורדת פי' לפי שהס'
מבוטלים והא דקאמר תבן ואין
עמיד לפנותו ועפר סחך מחלוקת
רבי יוסי ורבנן אע"ג דבמתינתין
דאהלות לא איירי רבנן מידי: נתנן
מכ"ש הוא ידיע ליה כיון דבעפר
ולרורות מלרבי רבנן ביטול כ"ש
קאמר (שם ע"ט.) קאמר
מאן מנא אהלות תבן יוסי היא ופיך
אי רבי יוסי אפכא שמעינן ליה בין
אחבן בין אלרורות פריך מטעמא
דפרישית אע"ג דלא קמתי תבן
במתינתין דאהלות והא דפשיטא לן
הכא דתבן וביטולו הו' מעוטא אפי'
לרבנן דייק לה מדקמתי במתינתין
דאהלות אפילו כרי של תבואה
דמתינתין ביטול כ"ש תבן והא דקאמר
עפר סחך מחלוקת רבי יוסי ורבנן
הו' מצי למימר דבעפר ואין עמיד
לפנותו נמי פליגי דלרבנן לא בטיל
אלל א"כ בטלו ואין עמיד לפנותו
לאו היינו ביטולו כדמוכח הכא אלל
מסו' ר' יוסי נקט עפר סחך דאפילו
בסחך קבטיל ולא חש להאריך
לומר תבן ועפר שאין עמיד לפנותו
ועפר סחך מחלוקת:
והוציין יורדין בתוך ב'. וא"ת כאלמנו
מרובה מחמתו אמאי כשרה הא
אין קלמט הו' הו' הו' נולין כדאשכחן
בעירובין (דף ג.) גזי מקלמט סכך
בתוך כ' ומקלמט סכך למעלה
דפסלינן הסוכה דכי קלמט לה הו'
לה חמתה מרובה מאלתה ועל כורחין
פי' לפי שלא יכול להתקיים הסכך
בתוך עשירי דמחמת קלישותו יבא
הרוח ויפזר או יפול דאין לפרש
אפילו היה מתקיים קך הוה ליה
חמתו מרובה שזוה לא הו' מכשירין
סכך אמוראי דהתם כיון דאין
למטה מרובה אלל על ידי סכך
של מעלה מ"ה הוה ליה סכך פסול
מלמחר עבדי סכך כשר ויש לומר
דהכא יש לנו להכשיר יומת שיש
רוח הו' וראיין הן להתקיים בקל
קך אם היה שם דבר הסומכת:
פחות

כר א מ"י פ"ד מהל'
סוכה הל' י' טע"ט
א"ר"ם ס"י מלרבי פ"ד:
כר ב מ"י ש' ומנן ע"ד:
פ"ב וטע"ט ע"ס
ומ"י פ"ד מהל' טומאה
מת הלכה ג:
כר ג מ"י פ"ד מהלכות
סוכה הלכה י' ומנן
וטע"ט ע"ס ע"ד:
כר ד מ"י פ"ה ע"ס הלכה
ג טע"ט ע"ס ע"ד:
כר ה מ"י פ"ד ע"ס הלכה
י' טע"ט ע"ס ע"ד:
כר ו מ"י ע"ס טע"ט ע"ס
טע"ד:
כר ז מ"י ע"ס טע"ט ע"ס
טע"ד:
כר ח מ"י ע"ס הלכה טו
טע"ט ע"ס ע"ד:
כר ט מ"י ע"ס טע"ט ע"ס
טע"ד:

רבינו חננאל
(הש"ס)
וביטולן. מכלל דסמחא
לא בטיל. היתה גבוהה
מ"י אמה והוציין יורדין
לתוך כ' רואים אם צילתן
של הוציין הללו מרובין
מחמתן. כשרה. דחשיבין
אלו הוציין וכן הוספך.
היתה גבוהה עשרה טפחים
הוציין יורדין לתוך עשרה
טפחים. (אמה) וברבי
אביי ואמר דירה סרוחה
היא ופסולה. היתה גבוהה
מעשרים (אמה) ובנה
בה איצטבא כנגד דופן
האמצעי על מני כל
הסוכה. ויש בו האיצטבא
ד' טפחים שהן הכשר
סוכה קטנה כשרה. בנה
זו האיצטבא מן הצד.
אם יש משפת איצטבא
ל' לכותל ד' אמות פסולה.
פחות דופן כשרה. מאי
קמ"ל דופן עוקמה. תניא
בית שנפחת וסיכך על
גביו אם יש בין כותל
ליסיכור ד' אמות פסולה.
ודחינן שאני משום
דברכותיה דופן מעליא
אמה. דפחות מ"י אמה
היא. אבל הכא שזו הדופן
גבוה יותר מ"י אמה. ולבני
זו הסוכה דופן פסולה
היא אימא לא. קמ"ל.
היתה גבוהה מעשרים אמה
ובנה בחוכה באמצעייה
האיצטבא. אם יש משפת
האיצטבא ולכותליה הסוכה
ד' אמות רוח לכל רוח
פסולה. פחות מ"י אמות
כשרה. וראת לאשכחין
דמכשירין דופן עוקמה
ואפילו מכל רוח. היתה
פחותה מ"י וזקק בחוכה
להשלימה ל"ט טפחים. אם
יש משפת חקל ולכותל ג'
טפחים (פסולה).

(א) כהא דתבן דכרי רבי
אל' וכל לבי למינן דלא
חמתן מרובה מאלתה כשרה
ודמה רבא וכו'.

דקמ"ל דופן עוקמה
הו' מצי למימר דבעפר ואין עמיד
לפנותו נמי פליגי דלרבנן לא בטיל
אלל א"כ בטלו ואין עמיד לפנותו
לאו היינו ביטולו כדמוכח הכא אלל
מסו' ר' יוסי נקט עפר סחך דאפילו
בסחך קבטיל ולא חש להאריך
לומר תבן ועפר שאין עמיד לפנותו
ועפר סחך מחלוקת:
והוציין יורדין בתוך ב'. וא"ת כאלמנו
מרובה מחמתו אמאי כשרה הא
אין קלמט הו' הו' הו' נולין כדאשכחן
בעירובין (דף ג.) גזי מקלמט סכך
בתוך כ' ומקלמט סכך למעלה
דפסלינן הסוכה דכי קלמט לה הו'
לה חמתה מרובה מאלתה ועל כורחין
פי' לפי שלא יכול להתקיים הסכך
בתוך עשירי דמחמת קלישותו יבא
הרוח ויפזר או יפול דאין לפרש
אפילו היה מתקיים קך הוה ליה
חמתו מרובה שזוה לא הו' מכשירין
סכך אמוראי דהתם כיון דאין
למטה מרובה אלל על ידי סכך
של מעלה מ"ה הוה ליה סכך פסול
מלמחר עבדי סכך כשר ויש לומר
דהכא יש לנו להכשיר יומת שיש
רוח הו' וראיין הן להתקיים בקל
קך אם היה שם דבר הסומכת:
פחות

(6) לעיל ד. (7) לקמן יט.
(8) נביא: של מניי האומות.
(9) נביא: סיכמו. (10) נביא
טעף: ספק.

מוסף רש"י

בית שנפחת. גג. ונגזן
שלהם חלקים ין ויזין
ולא משופעים. ונפחת הגג
נחלשו. וסיכך נכסך
כשר על פי הפתח ונמלא
ספק הכשר מופלג מן
הדפנות לכל זד (ועוד)
ד. א. א. יש מן הכותל
לסיכוך ארבע אמות
פסולה. הא פחות מכאן
כשרה. שדופני הבית נעשין
לה דפנות התקרה פסולה
המפקת בינים ריזין
אפסולין. ונגזן אפסול
מחוץ לסיכוך כשר (שם).
וכן חצר שהיא מוקפת
אפסול. ונגזן אפסול
למחיצת ביהמ"ד. ונגזן
לארץ שסיכך עליה. אם
יש ברוחב גג ד' אמות
פסולה. דמו לא מניי לה
מחיצת הבתים. וכו'.

מתני' הרחיק הסיכוך מן הדפנות. לאו גבוהה קאמר אלא
נמשכה: פסולה. דלחור פוסל בשלשה אפילו מן הצד. ומכאן אני
אומר ומפרש הא דלמרינן שבסך פסול מן הצד אמרינן דופן עקומה
להכשיר עד ארבע אמות היינו דחשיבין לסך כאלו מן הדופן ועסק

ונכסף למעלה ובאירא ליכא למימר
הכי ואיני מפרש רואין את הדופן
כאלו הוא עקום והולך תחת הסך
פסול ומגיע לסך כשר ומזיל את
הפסול מן הסוכה דאם כן גג גבי
אזיר נמי ונמא הכי: **זיה שנפחה**
וסיכך כו'. גג נפחה נחלשו רחוק
מן הדפנות לכל זד וסיכך על הפתח
נחלשו ונמלא תקרת הבית שהיא
פסולה משום מעשה ולא מן העשוי
מפסקת בין דפנות לסך כשר:
אם יש מן הסיכוך. הכשר ולכותל ד'
אמות פסול דבארבע אמות לא נאמר
למשה מסיני דופן עקומה אבל בפחות
כשרה הלכה למשה מסיני רואין תקרת
הבית כאלו היא הדופן שנתקט
למעלה ואין כאן סך פסול הפסול
הסוכה ולא יישן תחת זה: **וכן חצר**
המוקפת אפסולה. כל חצר שנתקט
לפני הבתים והבתים פתוחין לו. חצר
זו מוקפת בתים מתוכה ופתוחין לה
סביב מג' רוחותיה ולפני הבתים עשו
האכסדרה פתוחה היא ואין לה דופן
לזד החצר יש עליה תקרה חיה סיכך
על גבי כל איריה של כל חצר
שנחלשו היקף האכסדרות ואין דופן
לסוכה זו אלא מחיצות הבתים
המפסיקות בין בתים לאכסדרה
ונמלאות תקרת האכסדרה מפסקת
סביב בין סך לדפנות אם יש ברוחב
האכסדרה ד' אמות פסולה פחות
מארבע אמות כשרה דלמרינן דופן
עקומה. דוגמא לזכר קלושטר"א
בלשון אשכנז של ארזה אומות"א הם
הגלחים שיש לה ארץ שיש בה עשבים
והיקף אכסדרה סביב לו: **שהקיפופה**.
סיכוכו) סביב לה סמוך לדפנות כדבר
המקביל עומאה ונחלשו נתן הסך
כשר **אם יש**. תחת הסך פסול ד'
אמות פסולה אף הסך כשר לפי שאין
לה מחיצות פחות מכאן כשרה דלמרינ'

דופן עקומה **גמ'** כל הני נמה לי. לאשמעינן דופן עקומה נתלה
בזי נחמתינן לימני חדא ולשמעינן לכולהו: **משום דהני מחילות לבית**
עבידן. להיות דופן לבית זה והרי הבית נעשה סוכה הלכך שדינן
מחילות תחת סוכה ע"י עיקום: **אבל חצר המוקפת אפסולה**
דמחילות לאו לאכסדרה נעשו. אלא לבית הלכך ליכא למימר תקרת
אכסדרה עקימת דפנות הללו היא ולא שדיניהו לדפנות הכא לזד
סוכה: **סך כשר הוא**. כלומר ממין סך כשר הוא ופסולו משום
מעשה ולא מן העשוי אבל דבר שאין מסככין בו שהוא מין פסול
אימא לא ליכשריה על ידי עיקום: **דיסבי וקאמרי**. משמיה דרב:
אזיר פוסל. כל הסוכה בשלשה: **וסך פסול פוסל**. את כל הסוכה
גד': **בר מינה דהביא**. כלומר הראיה אינה עיקר: **דרב ושמואל**
אמרי תרוייהו משום דופן עקומה נגטו כה. להכשיר דלמרינן דופן
הוא ולא סך ואין כאן פסול וכי אמרינן בארבעה כגון נחלשו
רחוק מן הכותל ד' אמות דאינו יכול לנטלן על ידי עקימת דופן
חלילה: **ואמינא לכו אנה**. תשובה לדרישה: **ומה אילו איכא סך פסול פחות מארבעה**. ואזיר כדדו פחות משלשה מאי אמרינן זיה:
כשרה. דליכא שיעור סך פסול: **מלייה**. להביא שיעורא בשפודין לאקור לסך כגון משום מקבלי עומאה והיא זה ארבעה
טפחים מסך פסול: **מאי**. אמרינן זיה: **פסולה**. דאיכא חלילה ארבעה ומתמילה כשהיא אזיר שהוא חמור היתה כשרה ועכשו
שנפחה להיות קל נפסלה: **לא יהא אזיר**. חמור שפוסל ג' פוסלה לסוכה זו כסך פסול שהוא קל שאינו נפסל אלא בארבעה: **אמרו**
לי אי הכי לדידך נמי. דלמרת שיעור סך פסול ד' אמות דלית לך דעממא דמתניתינן משום דופן עקומה אלא זהו שיעורא לפסול אפילו
נחלשו אף זו תשובתך ומה אילו כו' ואזיר פחות מג' כדדו: **בשלמא לדידי דאמרי ארבע אמות**. דקתני מתניתינן פסולה הא פחות כשרה:
משום

סוכה פרק ראשון סוכה

ומשהו דכותמיה פריך פ"ק דעירובין (דף י'): דלמך רב יהודה מבו
שהוא רחב ט"ו אמה מרחיק שמי אמות ועושה פס ג' אמות ופריך
ואמאי יעשה פס אמה ומחלה וירחיק שמי אמות ויעשה פס אמה
ומחלה וליכא לשנויי הכא דמשני החס דלמי אירא דהאי גיסא ודהאי
גיסא ומנטל ליה דהכא כל הפחות

מתני' הרחיק את הסיכוך מן הדפנות
שלשה טפחים פסולה **ב** ביבת שנפחת וסיכך
על גביו אם יש מן הכותל לסיכוך ארבע
אמות פסולה **ב** וכן חצר שהיא מוקפת
אכסדרה סוכה גדולה שהקיפופה ברבר שאין
מסככין בו אם יש תחתיו ארבע אמות
פסולה: **גמ'** כל הני נמה לי צריכא דאי
אשמעינן בית שנפחת משום דהני מחיצות
לבית עבידן אבל חצר המוקפת אכסדרה
דמחיצות לאו לאכסדרה עבידי אימא לא
צריכא ואי אשמעינן הני תרתי משום דסככין
סך כשר הוא אבל סוכה גדולה שהקיפופה
ברבר שאין מסככין בו דסככה סך פסול
הוא אימא לא צריכא אמר רבה אשכחתינהו
לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי: **אזיר פוסל**
בשלשה סך פסול פוסל בארבעה ואמינא
להו אנא אזיר דפוסל בשלשה מנא לכו
דתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה
טפחים פסולה סך פסול נמי לא ליפסיל
אלא בארבע אמות דתנן בית שנפחת וסיכך
על גביו אם יש בין הסיכוך לכותל ד' אמות
פסולה ואמרו לי בר מינה דההיא דרב
ושמואל אמרי תרוייהו משום דופן עקומה
נגטו בה ואמינא להו אנא מה אילו איכא
יסך פסול פחות מארבעה ואזיר פחות
משלשה מאי כשרה מלייה בשפודין מאי
פסולה ולא יהא אזיר הפוסל בשלשה כסך
פסול הפוסל בארבעה ואמרו לי אי הכי
לדידך נמי דאמרת סך פסול פוסל בארבע
אמות מה אילו איכא סך פסול פחות מד'
אמות ואזיר פחות משלשה מאי כשרה
מלייה בשפודין מאי פסולה לא יהא אזיר
הפוסל בשלשה כסך פסול הפוסל
בארבע אמות ואמינא להו אנא האי מאי
בשלמא לדידי דאמינא ארבע אמות
משום

אין כדי הכשר סוכה ממנו עד דופן האמצעי מטערפין זה עם זה
לכדי הכשר סוכה ואין האזיר והפסול חוצצין מאחור שהכשר מתחבר
יחד דרך הנדדים: **אילו איכא סך פסול פחות מארבע ואזיר**
פחות מג' מאי כשרה. ואין באזיר שיעור לפסול ואין כסך פסול
שיעור לפסול אין מטערפין זה עם זה לפסול כיון דלא שו
שיעוריהו להדי דלמרינן ומיהו היכא דאיכא שני טפחים סך
פסול ושנים של סך פסול ואזיר מפסיק ביניהם פחות מג' איכא
לספוקי אם שני הפסולין מטערפין לארבעה לפסול את הסוכה
דשמה כיון דלחור מפסיק ביניהם לא מטערפיה או שמה כיון דאין
באזיר ג' מטערפין ומיהו היכא דליכא כפוליס ד' ואזיר פחות
מג' מפסיק ביניהם אין האזיר משלימו לארבעה כמה שחשבו
כסתום מתחת לבד דלא אמרינן לבד להחמיר:

הבגד

ונמלא חוץ כסוכה בין כשר לכשר וארבעה היו מקום חשוב להיות
חלילה: **ואמינא לכו אנה**. תשובה לדרישה: **ומה אילו איכא סך פסול פחות מארבעה**. ואזיר כדדו פחות משלשה מאי אמרינן זיה:
כשרה. דליכא שיעור סך פסול: **מלייה**. להביא שיעורא בשפודין לאקור לסך כגון משום מקבלי עומאה והיא זה ארבעה
טפחים מסך פסול: **מאי**. אמרינן זיה: **פסולה**. דאיכא חלילה ארבעה ומתמילה כשהיא אזיר שהוא חמור היתה כשרה ועכשו
שנפחה להיות קל נפסלה: **לא יהא אזיר**. חמור שפוסל ג' פוסלה לסוכה זו כסך פסול שהוא קל שאינו נפסל אלא בארבעה: **אמרו**
לי אי הכי לדידך נמי. דלמרת שיעור סך פסול ד' אמות דלית לך דעממא דמתניתינן משום דופן עקומה אלא זהו שיעורא לפסול אפילו
נחלשו אף זו תשובתך ומה אילו כו' ואזיר פחות מג' כדדו: **בשלמא לדידי דאמרי ארבע אמות**. דקתני מתניתינן פסולה הא פחות כשרה:
משום

עין משפט
נר מצוה

קד א מ"י פ"ה מה' סוכה הלכה כ
טושי"ע א"ח סימן מטלג
טעף ז:
קח ב מ"י שם הלכה ד
סמג עין מג טושי"ע
א"ח שם טעף א:
קו ג מ"י שם הלכה כ
טושי"ע שם טעף ז:
קז ד מ"י שם טושי"ע שם
טעף ז:

לעזי רש"י
קלושטר"א. מנה.

רכינו הננאל

והא דר' אמי. אסיקא
שיעור משך סוכה קטנה
ז' טפחים. הא דאמרו רבנן
דבי רב האזיר כסוכה פוסל
[בג' טפחים]. וסך פסול
פוסל בד' טפחים. ואקשי
דבה עליה ומה אילו איכא
סך פסול פחות מד'
טפחים ואזיר משלימו לר'
כשרה. ולא יהא האזיר
החמור דפוסל בג' טפחים
כסך פסול הקל ממנו
[דאינן] פוסל בג' טפחים
כו ד' טפחים. [ואמרי]
[להו] [ואמרו] ליה לדידך
נמי דאמרו אזיר פוסל בג'
טפחים. כדתנן הרחיק את
הסיכוך ג' טפחים פסול.
סך פסול בד' אמות.
כדתנן בית שנפחת וסיכך
על גביו אם יש בין סיכוך
לכותל ד' אמות פסול.
ואילו איכא סך פסול
פחות מד' אמות. ואזיר
פחות משלשה משלימו
לר' אמות כשרה. ולא יהא
האזיר [החמור] דפוסל
בשלשה טפחים. כסך
פסול דפוסל בד' אמות.
ומשני רבה לדידי

מהני צי' ביטול כ"ש בתבן, והא דקאמר עפר סתם מחלוקת [כ"י ורובן] הוי מלי למימר דבעפר ואין עתיד לפנותו נמי פליגי דלרבנן לא בטיל אלא א"כ בטלו ואין עתיד לפנותו לאו היינו] ביטול אלא משום ר"י נקט עפר סתם דאפי' בסתם קא מצטל ל', ולא חש להאריך ולומר בתבן (ואפר) [ועפר] ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת :

והוציין יורדין בתוך עשרים אם ללתן מרובה מחמתן כשירה, וא"ת אמאי כשירה הא אי שקלת ל' לעליון ההולין נופלים כדאשכחי' בפ"ק דעירובין גבי מקלת סכך בתוך עשרים ומקלת סכך למעלה מעשרים דפסלי דכי שקלת לה הויא לה חמתה מרובה מלילתה, וע"כ ה"פ לפי שלא הי' יכול להתקיים הסכך שבתוך העשרים דחמת קלישותא ילא הרוח ויפזרנו או יפול, דאין לפ' דאפי' הוא מתקיים כך הויא ל' חמתו מרובה מלילתו שבוה לא היו מכשירין אינך אמוראי דהתם דכיון שאין לילתו מרובה מחמתו אלא ע"י סכך של מעלה מעשרים א"כ סכך פסול מלטרף בהדי סכך כשר וי"ל דהכא מיירי שיש רוב הולין וראוים הם להתקיים כך אם הי' סומק בדבר מועט. ולפיר"ת דמפרש לקמן דלמעלה מכ' לא מיקרי סכך פסול כיחא הכא : **ובין** הלד וכו' פחות מד' אמות כשירה, פי' כשירה על האילטבא, אבל כולה סוכה לא מחכשרא משום פסל היולא חוץ לסוכה דכיון דאמרי' דופן עקומה הרי הרושן מפסקת בין כנגד האילטבא ובין חוץ לאילטבא, כנ"ל ד

אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים, אע"ג דבפ"ק דשבת (ז:) גבי בית שאין הוכה עשרה וחקק בו כדי להשלימו לעשרה לא מחלק בין אם יש בין חקק ולכותל ג' טפחים או לא. י"ל דלא דמי דרשותא דשבת הוא למנוע רגל ההבים אבל סוכה בעי' מחילה סמוך לסכך :

ע"ב סבר אביי למימר גוד אסיק ה"ל רבא בעי' מחילות הניכרות, ולא דמי לסיכך ע"ג אכסדרה שיש לה פלימין דשלהי פרקין דפי תקרה חשיב בפיר מחילות נכרות :

אבל על שפה הגג דברי הכל כשירה, דחשיב מחילות הניכרות טפי מעמוד משום דניכרות שהם מחילה לבית :

דיומד סוכה טפח, והא דבעי' אמה גבי פסי ביראות גבי מחילות שבת החמירו : ד' ה' יו"ד ה"א מלמעלה קדש למ"ד מלמטה, זה החת זה לא מסתבר דאין זה דרך קריאתו, אלא נראה לפרש קודם ל' בסוף שיטה העליונה והשם שבחילת שיטה התחתונה וקורא זה יו"ד ה"א מלמעלה כיון שבחילת קריאתו הוא למעלה ללד ימין ה) :

צייץ וזר לא נתנה בהן סורה מדה, והא דאמרי' לעיל דלין רחב שתי אלצעות אין זה אלא מדרבנן משום דכתיב על מלח שיפור מלח וסתם מלח רחב ב' אלצעות, ומיהא ריב"א כתב דהלין הי' מונח בראש משום דקשיא ל' מאי שגא גבי כה"ג דקרוי מלנפת כדכתיב ונתת המלנפת על ראשו וכו' וצמלנפת צד ילכוף ואמרי' בפ"ק דגיטין בזמן שמלנפת בראש כ"ג, וגבי הדיוט

תוספי תוספות

(ד) ע"י בפסקי הרא"ש במלתיין כאן סימן ג' שחזר בו וקיים את פי' רש"י.
 (ה) **ודו** דעת הראב"ד הביאו רבנו בחיי פי' תלוה וכן כתוב גם בס' הישר לר"ת סי' שפ"א. ונלתיין הספר הלז כתי' כתוב מונה פה ככתב ימן שגן ל"ל קודם ל' כתי' שיטה התחתונה והשם בסוף שיטה העליונה [א"ג] באלכסון [הי' כתוב] ואתו [קודם] למ"ד בסוף שיטה העליונה והשם [כתמי'] שיטה התחתונה וקורא זה וכו' כמו בכתוב בפנים, ואין ביניהם אלא שלש"ד המניה הביא הרא"ש גם דעת התוספות ע"ש.

יך ביצד ביה שנפתח וכו' וכן חצר המוקף וכו' וכן סוכה גדולה וכו'. הכל משנה פ"ק (דף י"ג) ואמרו שם נריכה דאי אשמעינן בית שנפתח דמחילות לגיט עינין אבל חצר המוקפת אכסדרה דמחילות להו לאפסדרה עינין אימא לא נריכה ואי אשמעינן הוי חרתי משום דסבבן סבב כשר הוא כלומר ממין סבב כשר ופסולן משום העשויו אבל סוכה גדולה דסוכה סבב פסול הוא אימא לא נריכה :

מזו ואי זו היא סוכה קטנה וכו' וגדולה כל שישאר בה יתר על הסבב הפסול ז' על ז' סבב כשר. יש להסתפק בלשון זה אי ס"ל דז' טפחים על ז' טפחים מתקשרין כלומר שיש סבב פסול מחמת מהדופן שמתחדש ואינו מגיע עד הדופן האחר וחס גירף סבב פסול דופן האמצעי וסבב פסול הפתח על ידי הגד שזין מגיע לו סבב פסול יש בסוכה זו ז' על ז' ונכשיר או יומא דליון מתקשרין וכו' :

מזו סיבב בדבר פסול ודבר כשר וכו'. כהנא ה"ה משנה המקרה סוכתו וכו' חיה תימה אלזי שהרי בפירוט נפסקה הלכה פ"ק דעירובין כרב פסא דלמחר פרוז כעומד מותר וכו'. ואי מומר שאין כלן חיימה כלל שריבוי גורם בנייה ר"ח שכתבו התוספות (עירובין פ"י ט"ז) וזה ח"ל לנמש' ח"ל חמי במעדיף רבא אמי אפילו בשליו מעדיף א"כ הוי שתי תומן ערב ערב ותתן שתי והוי האי פירכא זין לר"ע זין לרב הווא כריה דרב יהושע וכו' כי שני ר' חמי במעדיף הוי אפילו לרב פסא. כי יתן ערב למה לא כתב רבינו שאם היו שני ותתן ערב כשינויא דרבא דבתרא הווא ונראה שכלל מה שכחב א"כ היה כל הסבב הכשר יותר על כל הסבב הפסול כשרה הוי דכל שחם שתי ונתן הסבב הכשר ערב או אפסא הרי הוא מעדיף וכמו שפירש רש"י דע"כ א"כ חינו נתן רחמי הקנים על. המשפירי הרי הם ופוליס לרחמי ויוליבן ה"ל כשר מרובה על הטרון ומכשלו. ואל יקשה עליך מה שכחב רבינו מפני שכבב פסול כפרון הוא נחשב והוא ח"כ ח"כ שאל ירדה הכשר על הפסול ויחשכר

וכדק"ל דפרון כעומד מותר. ד"ל דכתיב הכא ש"ל לנמש' וכלמלאה כל הריוח שלא יבא בו אויר כלל וכו' כל שהוא פרוז כעומד בעינו זה הוי פרוז מרובה על העומד היוליבן צעין שירבה הסבב הכשר. ואחתי קשיא שריבוי כהב לקמן גבי סבב שיב בו חלונות שאם יש בכל האויר ככל המקום המוכבב פסולה מפני שהמחה מרובה מלמלה והוא

לואיר כמו שחילק הר"ן בפרק הי"ג בפרק ה"ה שחרי כהב כלן רבינו שסבב פסול כפרון הוא נחשב וכו' ואל דה"ק שסבב פסול כפרון הוא נחשב ומצטרף מקום סבב הפסול עם מה שנשאר בכל האויר ככל מקום המוכבב פסולה משום דכשנפירף האויר שיש בתוכו הסבב הכשר עם החלונות הוי פרוז מרובה על הסבב כשר רב על האויר דלזו יהיה פרוז כעומד, ולפי זה ז"ל דכי אמרינן כחוצא מנעיל כלסחרא מלהחת משום דגם מבין הסבב הכשר נכנס השמש משום דח"ל לנמש' כל"ל :

מזו סיבב בדבר פסול וכו'. כתב הרמב"ם ז"ל ל"ל חסר ככאן סבב פסול באמצע פסול דב' מן סבב פסול דב' אמות כמה דכריס אמורים בסוכה גדולה אבל בסוכה קטנה זין באמצע זין מן ה"ל פסול כ"ג וא"ז היא סוכה קטנה וכו' ע"כ :

השגת הראב"ד
*חצר המוקפת אכסדרה וכו'. חסר הכב הראב"ד ז"ל ל"ל חסר ככאן סבב פסול באמצע פסול דב' מן סבב פסול דב' אמות כמה דכריס אמורים בסוכה גדולה אבל בסוכה קטנה זין באמצע זין מן ה"ל פסול כ"ג וא"ז היא סוכה קטנה וכו' ע"כ :

השגת הראב"ד
*סיבב בדבר פסול וכו'. ח"ל זה לא ידעתי למה אמרו ואולי בסוכה גדולה אמרו ונמקרה סוכתו בשדודין ונדבר כשר משום שא"ל לנמש' אבל העשם שכחב לא יבא על זה הדקך ע"כ :

לומר דהוה מני למימר ולטעמיה ולא אמר.
פרש

מה שאמרו בגמרא (דף כ"ב) כחוצא מנעיל כלסחרא מלהחת כלומר בנקב קטן החמה הנכנסת בו גדולה יותר ממנו והכי שם פרוז כעומד ופסול רבינו ואין לחלק בין סבב פסול מאויר שלא נתמלא בסבב הכשר משום דח"ל לנמש' וכו' פרוז מרובה על העומד מש"כ פסול עד שירבה סבב כשר על הפסול ומהאי טעמא דרין סבב שהיו בו חלונות כשים בכל האויר ככל מקום המוכבב פסולה משום דכשנפירף האויר שיש בתוכו הסבב הכשר עם החלונות הוי פרוז מרובה על הסבב כשר רב על האויר דלזו יהיה פרוז כעומד, ולפי זה ז"ל דכי אמרינן כחוצא מנעיל כלסחרא מלהחת משום דגם מבין הסבב הכשר נכנס השמש משום דח"ל לנמש' כל"ל :

גווי

לחם משנה

כשהאחד סבב והאחד אינן דהם מחולקים ליכא למיגזר כרבינו דילמא חתי לערוזי. עוד כהב ה"ה ז"ל וכהב הרמב"ם ג' דיוני הם היה סבב אחד פסול וסבב אחד כשר זה למעלה וזה למטה וכו' מ"ש בגמרא אלימא כשלא הבטן וכו' כלומר כיון שגדלה שר בגבן והסביבון הוא למעלה ח"כ אחתי כשר הבטן ושאלן סבב אחד פסול והוא שר וכו'. לדעתו ז"ל מ"ש (מ"ח) בגמרא וחס היה סיבוב הרבה סבב ר"ל שפסול הממ"ל אבל אם הפסול ללוו מרובה מחמתו אפילו הכשר ללוו מרובה פסול :

מזו סיבב בדבר פסול וכו'. אפשר שריבוי גורם בגמרא (עירובין פ"י ט"ז) וזה אי אפשר לנמש' כדברי ר"ח וכן כהב רבב בעל הכ"מ ויישב הגירסא לדעת רבינו. ולמ"ש ה"ה דהוה מני למימר ולטעמיה וכו' קשה דמהמיתין חקשי אהדי דכבא קאמר בתומן משמע דפרון כעומד מותר והתם קאמר א"כ היה הסבב המרובה משמע הא זה כזה לא וכו' כה"ה דלקושית זחה ג"כ הוה מני למימר ולטעמיה זה דומק ועוד דלא הוזכר קושית זחה בדברי ה"ה. וי"ל דנשלמא למ"ד פרוז כעומד מותר כיון דמהמיתין אשמעינן נהדח דפרון כעומד מותר דהיינו כהב דכמותן בשאר המקומות נקט הסבב מרובה דלאורחא דילמא נקט דליון דרך לנמש' כדכתיב רש"י ז"ל ומה גם גבי סוכה דהא לפי גירסת רבינו חס הכב גבי סוכה אי אפשר לנמש' אבל למ"ד פרוז כעומד אסור חקשי דלמאי נקט הכא כמותן :

היו

מגדל עז

וכן חצר המוקפת וכו' עד הלכה למש' מחייב. פ"ק דסוכה (דף ד') : כתב הרמב"ם ז"ל ל"ל חסר ככאן וכו' קטנה וכו' ע"כ : ואני אומר לו הסבב הגונה זה היה חסר כעומד סופר או קוצר לכלי טעה ולא שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם. וי"ל דה"ה מ"ה ואלו שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם. וי"ל דה"ה מ"ה ואלו שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם.

וכן חצר המוקפת וכו' עד הלכה למש' מחייב. פ"ק דסוכה (דף ד') : כתב הרמב"ם ז"ל ל"ל חסר ככאן וכו' קטנה וכו' ע"כ : ואני אומר לו הסבב הגונה זה היה חסר כעומד סופר או קוצר לכלי טעה ולא שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם. וי"ל דה"ה מ"ה ואלו שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם.

פסול באמצע פסול בארבעה מן הגד פסול דב' אמות רב אמר בין באמצע בין מן הגד דב' אמות. ובהלכות והלכה כהא כשמואל דהא רבנן דבי רב כותיה סבירה להו וכו' בסוכה גדולה אבל בסוכה קטנה זין באמצע זין מן הגד ג' טפחים ע"כ. ויש בקלח ספרי רבינו חסרון ועטמו סופר ככאן ומנואר בקלחן דקדוקו ומה שכתבתי יוכן האמת :

מזו סיבב בדבר פסול ודבר כשר וכו'.

משנה (דף ט"ו) המקרה סוכתו בשדודין או כפרונות המסא א"כ יש ריוח ביניהן כמותן כשרה ובגמרא לימא חתי הויבכח דר' הווא כריה דרב יהושע דלחמך פרוז כעומד רב פסא דלמחר מותר רב הווא כריה דרב יהושע אמר חסור. ופירשו מאי כמותן נכנס ויולא שהוא מעדיף הכשר כנזכר שם ופסק רבינו כהיוון זה חיה תימה אלזי שהרי נפ"ה נפסקה הלכה פירקא קמא דעירובין (דף ט"ז) כרב פסא דלמחר פרוז כעומד מותר ורבינו נתנו כן פסק פ"ה מלהכות שבה וכו' למע סבב כהיוון שהוא אליבא דמ"ד פרוז כעומד אסור ואין ה"לכה כמותו. ונראה שכן העשם הזה לא חכרה כוניה זו בהלכות וגם כל המפרשים האחרונים ראויה שגובין כן שאם היה כשר כפסול כשרה וכבר הזכרתי למעלה דברי הרמב"ם ז"ל שסובר כן. ויש לי להעמיד דברי רבינו דע ששל כרחנו יש לנו לומר דסבב פסול לענין זה כפרון הוא נחשב דאי לא היאך הקבו מן המשנה לרב הווא דלמחר פרוז כעומד פסול דהא הכא ליכא פרוז מידי ח"ל לאו ש"מ דלענין פרוז ועומד סבב פסול כפרון הוא נחשב וכו' רבינו פירשו שכן ודאי צעין סבב כשר טפי פורחא דהי לא מלמחר דכפרון הוא הויא לה למטה מחמה מרובה מלמלה כדליתא ריש פ' הי"ג (דף כ"ב) ומנואר בהמחה הראויה במופת שאור השמש הנכנס בחור מרובה על האויר וכיון שכן על כרחיה צעין טפי וכו' לזו דברי חסור ורבי אפיקוס הוי וכו' ואל דסבירה להו הכי לענין הלכה לא הוה מוקמי מחיתין כהכי, וח"ה ח"כ סוגיין חקשי לך אמרי קא פירין לרב הווא דהא אפילו לרב פסא על כרחיה מהמיתין במעדיף וכדלמחר, יש כ"ל לדעת רבינו :

בין באמצע בין מן הצד הרי זו פסולה: א"ך במה דברים אמורים בסוכה קטנה אבל בסוכה גדולה סבב פסול באמצע פסולה בארבעה [ג] טפחים פחות מיכן כשרה. ומן הצד פסול בארבע אמות ופחות מיכן כשרה. כ"ביצד בית שנפתח באמצעו וסיבב על מקום הפחת. וכן חצר המוקפת אכסדרה שסיבב עליה. וכן סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסבבין בו בצד הדפנות מלמעלה. אם יש משפת הסבב הכשר ולכותל ארבע אמות פסולה. פחות מיכן רואין כאילו הכותל נעקם ויחשב זה הסבב הפסול מגוף הכותל וכשרה. ודבר זה הלכה למשה מסיני

מזו ואי זו היא סוכה קטנה כל שאין בה אלא שבעה טפחים על שבעה טפחים. וגדולה כל שישאר בה יתר על סבב הפסול שבעה טפחים על שבעה טפחים סבב כשר: מזו *סיבב בדבר פסול ודבר כשר זה ובצד זה ואין במקום אחד מסבב הפסול רוחב שלשה טפחים אלא פחות. אם היה כל הסבב הכשר יותר על כל הסבב הפסול כשר. ואם היה זה כמו זה בצמצום אע"פ שאין במקום אחד שלשה הרי זו פסולה מפני שסבב פסול

השגת הראב"ד
*סיבב בדבר פסול וכו'. ח"ל זה לא ידעתי למה אמרו ואולי בסוכה גדולה אמרו ונמקרה סוכתו בשדודין ונדבר כשר משום שא"ל לנמש' אבל העשם שכחב לא יבא על זה הדקך ע"כ :

השגת הראב"ד
*סיבב בדבר פסול וכו'. ח"ל זה לא ידעתי למה אמרו ואולי בסוכה גדולה אמרו ונמקרה סוכתו בשדודין ונדבר כשר משום שא"ל לנמש' אבל העשם שכחב לא יבא על זה הדקך ע"כ :

לומר דהוה מני למימר ולטעמיה ולא אמר.
פרש

מה שאמרו בגמרא (דף כ"ב) כחוצא מנעיל כלסחרא מלהחת כלומר בנקב קטן החמה הנכנסת בו גדולה יותר ממנו והכי שם פרוז כעומד ופסול רבינו ואין לחלק בין סבב פסול מאויר שלא נתמלא בסבב הכשר משום דח"ל לנמש' וכו' פרוז מרובה על העומד מש"כ פסול עד שירבה סבב כשר על הפסול ומהאי טעמא דרין סבב שהיו בו חלונות כשים בכל האויר ככל מקום המוכבב פסולה משום דכשנפירף האויר שיש בתוכו הסבב הכשר עם החלונות הוי פרוז מרובה על הסבב כשר רב על האויר דלזו יהיה פרוז כעומד, ולפי זה ז"ל דכי אמרינן כחוצא מנעיל כלסחרא מלהחת משום דגם מבין הסבב הכשר נכנס השמש משום דח"ל לנמש' כל"ל :

ה"ה ז"ל כן. וי"ל דהוה מני למימר ולטעמיה כה"ה ה"ה ז"ל למטה גבי סיבב בדבר פסול וכו'. עוד כהב ה"ה ז"ל מ"ש רבינו ככאן הוא סוף המשנה או שקלן כשרה וכו' קשה לדברי רבינו דאם היה הסיבוב הרבה וקלן כוונתו ח"כ חבטן היה מייחיה רחיה גמ' דלא גרינן היכא דחבטן אפו היכא דלא חבטן דלס דלס חבטן הוי מצטרף סבב פסול כהדי סבב כשר ודילמא לא איירי בחבטן ח"כ חבטן ח"כ חבטן ח"כ חבטן ר"ל או שקלן ועשנן אפילו שלא היה הסיבוב דבר כשר וכן פירש רבינו בפירוט המשנה. ונראה ודאי דה"ה סובר דפירוש זה הוא דרוק מפני שהחילוק שבין ההלוקה של או שקלן לקודמתה הנעשית לא הוזכר בבבביתא וזה דוחק. אבל כדלמרינן דלס היה הסיבוב וכו' איירי בחבטן החילוק שבין ההלוקה זו לאחרת הוא הקל"ה שהזכיר ופסלו לפי מה שפירש רבינו בפירוט המשנה י"ל דמ"מ מייחיה רחיה שפיר דבי היכי דלא גרינן קלן אפו לא קלן הכי גמי לא גרינן חבטן אפו לא חבטן. עוד כהב ה"ה ז"ל וקושית זו אינה כדאי וכו' כוונתו דפירוש הגמרא הוא לתרין כלן כמו שחירן למעלה מהו נזכר חבטן אפו לא חבטן וכו' מהו דחייב נזכר דילמא חתי לערוזי ואחי להטרף סבב פסול כהדי סבב כשר קמ"ל. ומ"מ קשה דהך כשר הודיענו במשנה דלא גרינן חבטן אפו לא חבטן וכן מהמיתין דהדלה חתי הגבן הודיענו דלפילו לכתלה לא גרינן. וי"ל דכבא הוה ס"ד למיגזר משום דהוי סבב מתחת סבב ואחי לערוזי הטעי סבבין אבל

ה"ה ז"ל כן.

הנהות מיימוניות

[ג] כשמואל לגבי רב דאמר בין באמצע בין מן הצד בארבע אמות ושעמא דרבנן דבי רב כשמואל סבירה ליה ע"ש וכן פסק רב אלפס וכן פסק בספר התרומה וכן ראב"ה ודלא

שהרי ר"מ ז"ל הקדים אותו הדיון כמון לזה וז"ל עירב דבר שמתכבב בו דגבר שמתכבב בו מן הגד פסולה כד"ל בסוכה קטנה אבל בגדולה סבב פסול באמצע פסול דב' מן סבב פסול דב' אמות כמה דכריס אמורים בסוכה גדולה אבל בסוכה קטנה זין באמצע זין מן הגד ג' טפחים ע"כ. ויש בקלח ספרי רבינו חסרון ועטמו סופר ככאן ומנואר בקלחן דקדוקו ומה שכתבתי יוכן האמת :

היו

מגדל עז

וכן חצר המוקפת וכו' עד הלכה למש' מחייב. פ"ק דסוכה (דף ד') : כתב הרמב"ם ז"ל ל"ל חסר ככאן וכו' קטנה וכו' ע"כ : ואני אומר לו הסבב הגונה זה היה חסר כעומד סופר או קוצר לכלי טעה ולא שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם. וי"ל דה"ה מ"ה ואלו שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם.

וכן חצר המוקפת וכו' עד הלכה למש' מחייב. פ"ק דסוכה (דף ד') : כתב הרמב"ם ז"ל ל"ל חסר ככאן וכו' קטנה וכו' ע"כ : ואני אומר לו הסבב הגונה זה היה חסר כעומד סופר או קוצר לכלי טעה ולא שמעו לאויר רבינו הרמב"ם ז"ל על הפסול וחס לא יאלץ משוי הקפות לעולם.

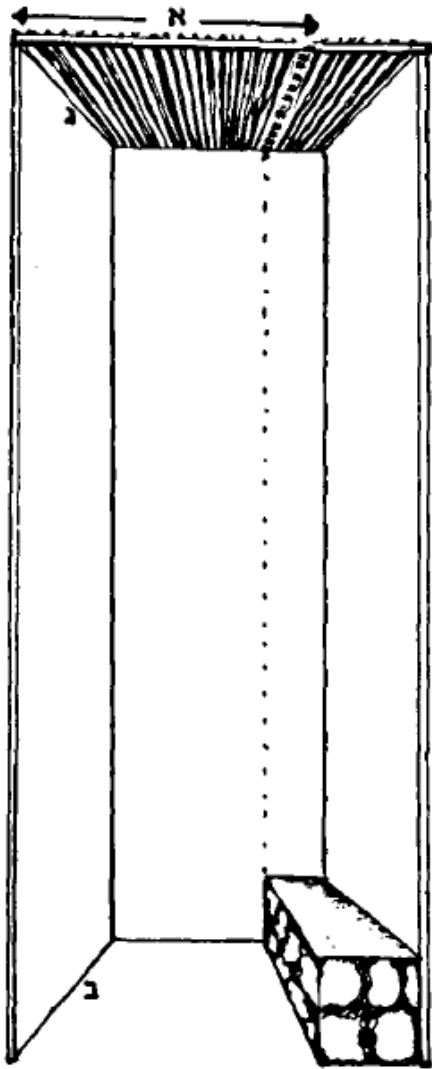

Diagram #1

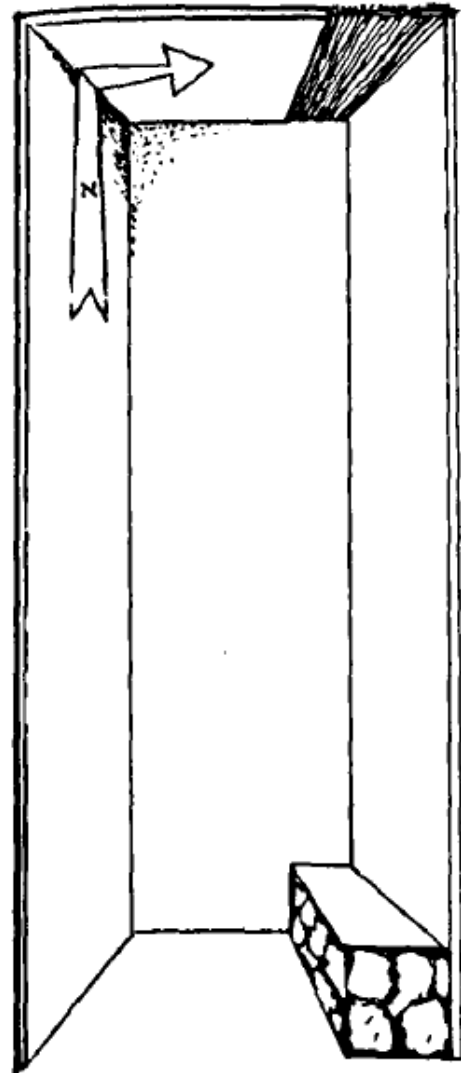

Diagram #3

Diagram #2

